

Міністерство освіти і науки України
Київський національний торговельно-економічний університет
Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ
Uniwersytet Humanistyczno-Przyrodniczym Jana Kochanowskiego
w Kielcach (Polska)
Університет «Petre Andrei» м. Яси (Румунія)
Академічне товариство ім. М. Балудянського
м. Кошице (Словацька Республіка)
Асоціація перспективних досліджень та вищої освіти «Схід-Захід»
Спільний Проект ЄС/ПРООН
«Місцевий розвиток орієнтований на громаду»

*СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ*

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
III Міжнародної науково-практичної конференції**

20-22 травня 2015 року

Частина I

Вінниця 2015

УДК 338:339.98(477)
ББК 65.9(4Укр)

Соціально-політичні, економічні та гуманітарні виміри європейської інтеграції України: Збірник наукових праць III Міжнародної науково-практичної конференції. – Вінниця: Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2015. – Ч. 1. - 722с.

У збірнику наукових праць Міжнародної науково-практичної конференції розглядаються питання сталого розвитку суспільства: можливості розвитку місцевих громад; управління інноваційно-інвестиційним розвитком підприємства в сучасних умовах; актуальні проблеми менеджменту та фінансові механізми забезпечення розвитку економіки України; проблеми обліково-аналітичного, контрольного та інформаційного забезпечення управління підприємства. Досліджуються інноваційні моделі та інформаційні технології в науці, освіті, економіці; теоретичні та практичні аспекти сучасного товарознавства; актуальні проблеми, тенденції, перспективи розвитку готельно-ресторанного та туристичного бізнесу в Україні. Висвітлюються питання євроінтеграції України: історичні, соціально-політичні та правові орієнтири; інтерактивні технології та методи навчання як засіб формування іншомовної професійної компетенції.

Розраховано на науковців, спеціалістів, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти.

338:339.98(477) УДК
65.9(4Укр) ББК

Редакційна колегія: Голова редакційної колегії – **Замкова Н.Л.**, к.пед.н., доц.
Відповідальний секретар – **Мартінова Л.Б.**, к.філол.н., доц.

Члени редакційної колегії:

Бондаренко В.М., д.е.н., проф., **Власенко І.Г.**, д.мед.н., проф., **Денисюк О.М.**, д.е.н., проф., **Іваницька Н.Б.**, д.філол.н., проф., **Левицька І.В.**, д.е.н., проф., **Ліщинська Л.Б.**, д.т.н., проф., **Стопчак М.В.**, д.і.н., проф., **Чорна Л.О.**, д.е.н., проф., **Бондарчук Л.В.**, к.е.н., доц., **Гладій І.О.**, к.е.н., доц., **Каправий В.В.**, к.с.-г.н., доц., **Корж Н.В.**, к.е.н., доц., **Лозовський О.М.**, к.е.н., доц., **Недбалюк О.П.**, к.е.н., доц., **Панькевич В.М.**, к.ю.н., доц., **Поліщук О.А.**, к.е.н., доц., **Сегеда С.А.**, к.е.н., доц., **Сігаш Т.Д.**, к.е.н., ст. викладач, **Тернова А.С.**, к.т.н., доц., **Чугу С.Д.**, к.філол.н., доц., **Яремко С.А.**, к.т.н., доц.

Друкується за ухвалою Вченої Ради Вінницького торговельно-економічного інституту КНТЕУ.

Наукові роботи друкуються в авторській редакції.

ISBN 978-966-629-727-6

І.В. Копчикова, аспірант Київського національного торговельно-економічного університету ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ ТОВАРНИХ ВТРАТ ТОРГОВЕЛЬНИХ МЕРЕЖ.....	463
Н.В. Коцераба, к.е.н. В.В. Клованич, здобувач ОКР «спеціаліст» Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ МЕТОДИКА ПРОВЕДЕННЯ ВНУТРІШНЬОГОСПОДАРСЬКОГО КОНТРОЛЮ В СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ ДІЯЛЬНІСТЮ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА.....	470
Н.В. Коцераба, к.е.н. Л.М. Красносільська, здобувач ОКР «спеціаліст» Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПРИБУТОК, ПРИБУТКОВІСТЬ ТА БЕЗЗБИТКОВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА, ЇХ ІСТОРИЧНИЙ ГЕНЕЗИС.....	482
І.Г. Крупельницька, к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ, ПОВ'ЯЗАНИХ З ПРИДБАННЯМ ТА ЗБЕРІГАННЯМ ЗАПАСІВ.....	495
І.Ф. Лобачева, к.пед.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ВПРОВАДЖЕННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У НАВЧАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ЯК ОДИН ІЗ ШЛЯХІВ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ.....	503
Л.А. Майстер, асистент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ПОНЯТТЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВА: ШЛЯХИ ЇХ НАДХОДЖЕННЯ ТА ВИБУТТЯ.....	512
О.П. Мельничук, к.е.н. Вінницький торговельно-економічного інститут КНТЕУ НОВАЦІЇ ОПОДАТКУВАННЯ ПРИБУТКУ ПІДПРИЄМСТВ У 2015 Р.....	523
О.М. Откаленко, асистент Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОБЛІК ТА АНАЛІЗ ФОРМУВАННЯ ВЛАСНИХ НАДХОДЖЕНЬ В УПРАВЛІННІ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ ВНЗ.....	529
Н.В. Поліщук, к.е.н. Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ОЦІНКА ТА КРИТЕРІЇ ЕФЕКТИВНОСТІ ФІНАНСОВОГО МЕХАНІЗМУ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....	535
О.Т. Поліщук, к.е.н. К.В. Гончарук, здобувач освітнього ступеня «бакалавр» Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕГУЛЮВАННЯ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В УКРАЇНІ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ.....	541

4. Бурцев В.В. О системе государственного, аудиторского и внутреннего финансового контроля организаций / В.В. Бурцев // Экономика сельскохозяйственных и перерабатывающих предприятий. – 2000. - № 7. – С. 37-40.
5. Виговська Н.Г. Класифікація суб'єктів фінансового контролю / Н.Г. Виговська // Регіональні перспективи. – 2003. - № 2-3. – С. 92-94.
6. Дмитренко І. Моделювання типів господарських порушень як основа розробки методик внутрішнього контролю / І. Дмитренко, М. Борисенко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2013. - № 10. – С. 56-58.
7. Калюга Є.В. Проблеми організації внутрішньогосподарського контролю за місцями виникнення витрат та центрами відповідальності / Є.В. Калюга // Вісник податкової служби України. - 2011. - № 17. – С. 33-38.
8. Калюга Є.В. Система внутрішньогосподарського контролю та удосконалення її ефективності на підприємствах / Є.В. Калюга // Вісник податкової служби України. – 2001. - № 33. – С. 26-31.
9. Кузик Н.П. Внутрішньогосподарський бухгалтерський контроль: проблеми та шляхи удосконалення / Н.П. Кузик // Науковий вісник НАУ. – 2012. – Випуск 66. – С. 184-187.
10. Рибалко Л.В. Управлінський аспект системи внутрішньогосподарського контролю аграрних підприємств / Л.В. Рибалко // Вісник Харківського національного аграрного університету. – Харків, 2007. - № 6. – С. 86-90.

УДК 657.155:65

Н.В. Коцеруба, к.е.н.

Л.М. Красносільська, здобувач ОКР «спеціаліст»

Вінницький торговельно–економічний інститут КНТЕУ

**ПРИБУТОК, ПРИБУТКОВІСТЬ ТА БЕЗЗБИТКОВІСТЬ
ПІДПРИЄМСТВА, ЇХ ІСТОРИЧНИЙ ГЕНЕЗИС**

У статті досліджено мету діяльності виробничого підприємства, категоріальний апарат прибутку, прибутковості та беззбиткової діяльності,

підходи до їх тлумачення. Висвітлено класифікацію та порядок формування прибутку.

Ключові слова: *прибуток, прибутковість, беззбитковість, обсяг реалізації, точка беззбитковості, маржинальний дохід.*

Метою діяльності виробничого підприємства є отримання прибутку або, принаймні, беззбиткове функціонування. Саме за цієї умови воно може навіть в умовах фінансово-економічної кризи уникнути банкрутства і забезпечувати основу для нормального розвитку.

Поява поняття прибутку безпосередньо пов'язана з появою категорій доходи і витрати виробництва. Характеризуючи перевищення доходів над витратами, прибуток виражає мету підприємницької діяльності і є головним абсолютним показником її ефекту (результату). Поряд з абсолютними показниками ефекту виробничої, науково-дослідницької і комерційної діяльності підприємства використовують також відносні показники ступеню його результативності – показники рентабельності, назва яких є похідною від терміну «рента». Вони розраховуються виходячи зі співставлення об'єму прибутку з відповідними витратами ресурсів виробництва, тому їх логічно називати показниками прибутковості.

Серед відомих науковців, предметом дослідження яких були проблеми прибутковості та беззбиткової діяльності суб'єктів господарювання, можна назвати таких учених минулого та сьогодення, як І.О. Бланк, А.О. Васіна, В.В. Вітлінський, І.В. Волошин, Д.Е. Івахник, В.Е. Керимов, В.В. Ковальов, С.В. Мочерний, О.О. Орлов, С.Ф. Покропивний, Ю.С. Цал-Цалко, М.Г. Чумаченко та ін.

Однак, деякі моменти, пов'язані з визначенням точок беззбитковості та їх взаємним розташуванням, використанням методів бухгалтерського та управлінського аналізу прибутку в практиці роботи економічних служб, залишилися дискусійними й потребують подальшого дослідження.

Перш ніж розглядати проблеми аналізу і управління прибутковістю промислового підприємства, треба надати чітке визначення основним поняттям та термінам, що застосовуються в процесі дослідження результатів діяльності суб'єкта господарювання.

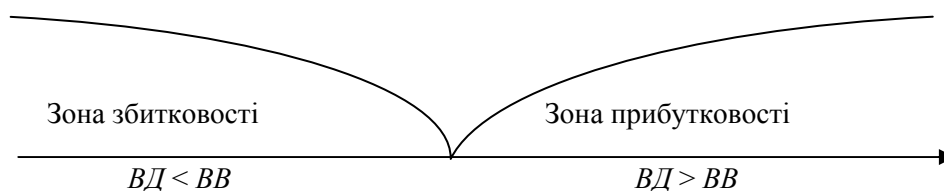
Абсолютний фінансовий результат (ΦP) господарської діяльності будь-якого підприємства вимірюється різницею між його валовими доходами ($BД$) та валовими витратами ($BВ$) за певний період часу, зазвичай за рік:

$$\Phi P = BД - BВ. \quad (1)$$

Якщо ця різниця позитивна ($\Phi P > 0$), то говорять про наявність прибутку в суб'єкта господарювання, при цьому діяльність підприємства оцінюється як прибуткова ($BД > BВ$).

Збитковість господарської діяльності означає негативне значення різниці між валовими доходами та витратами підприємства ($\Phi P < 0$), коли воно втрачає вкладені кошти і не компенсує свої витрати в грошовій формі ($BД < BВ$).

Межею між зонами прибутковості і збитковості діяльності підприємства виступає точка беззбитковості X_0 – такий обсяг реалізації продукції (робіт, послуг), при якому різниця між валовими доходами та валовими витратами промислового підприємства дорівнює нулю ($\Phi P = 0$), як це показано на рис. 1.

Рис. 1. Зони збитковості, прибутковості та точка беззбитковості, що залежать від обсягу реалізації продукції (робіт, послуг)

У точці беззбитковості валові доходи та валові витрати співпадають ($BД = BВ$) і прибуток (збиток) підприємства дорівнює нулю. Вона відіграє провідну

роль у цій схемі, оскільки знайшовши точку беззбитковості X_0 тим, чи іншим способом для окремого виду продукції (роботи, послуги, підприємства, групи підприємств), і визначивши фактори, що впливають на її величину, можна здійснювати оперативне управління прибутком (збитками) суб'єкта господарювання.

Зона беззбитковості визначається як множина всіх точок зони прибутковості разом з точкою X_0 . Вона характеризує такий обсяг реалізації продукції (робіт, послуг), який забезпечує наявність прибутку, що зазвичай відповідає поступальному розвитку виробництва і означає наступне: валові доходи підприємства не менше його валових витрат ($ВД \geq ВВ$).

Прибуток підприємства є перевищенням доходів від його діяльності над сумою видатків і є важливішим джерелом його нагромаджень. Фіскальна частина виручки від реалізації продукції підприємств (податок на додану вартість і акцизний збір) централізовано надходить у розпорядження держави, формуючи дохідну частину державного бюджету.

Використання того чи іншого показника прибутку для оцінки роботи підприємства значною мірою залежить від цілей аналізу, його користувачів і замовників. Так, для визначення беззбиткового об'єму продажів і зони безпечності підприємства застосовують маржинальний прибуток; для оцінки рівня дохідності виробництва окремих видів продукції – прибуток від реалізації цих товарів до оподаткування; для оцінки доходності сукупного капіталу – загальна сума прибутку від усіх видів звичайної діяльності до оподаткування; для оцінки рентабельності власного капіталу – чистий прибуток; для оцінки стійкості росту підприємства – капіталізований прибуток, тощо.

Це стосується, перш за все, поняття маржинального прибутку (в деяких джерелах – маржинального доходу), під яким розуміють різницю між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) і змінними витратами підприємства (або суму прибутку від реалізації і постійних витрат).

Отже, прибуток у класичному розумінні являє собою різницю між виручкою від реалізації продукції (робіт, послуг) і витратами на її виробництво, тобто її собівартістю. Класифікація прибутку подана на рис. 2.

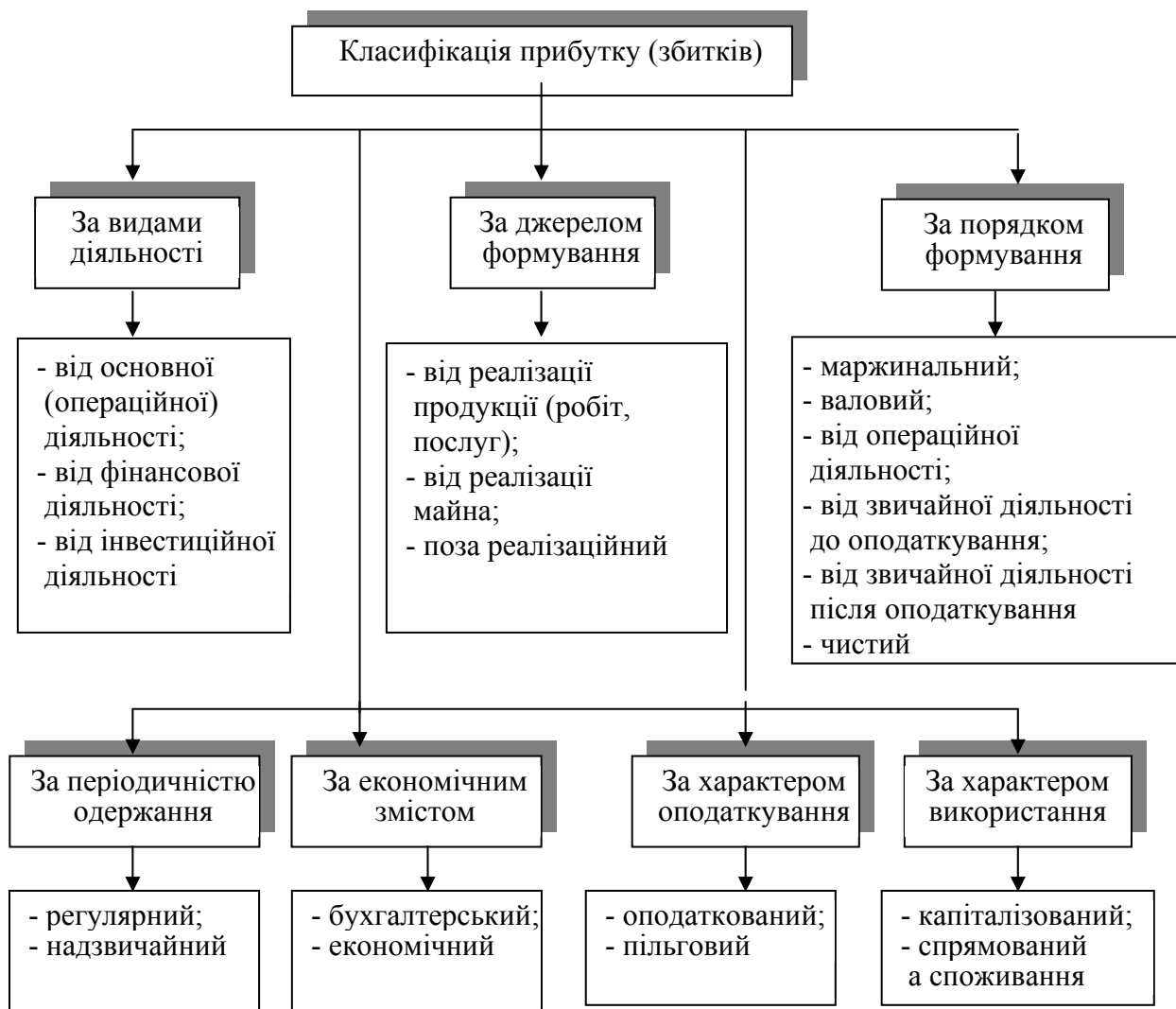

Рис 2. Класифікація прибутку підприємства

Поняття прибутку, прибутковості, збитковості, беззбитковості, визначення їхніх джерел, факторів й методів управління (зокрема, підвищення прибутку) завжди приваблювали увагу вчених-економістів усіх часів і народів, починаючи з науковців XVII століття і закінчуючи сучасними дослідниками цих економічних явищ [1, с.123], [2, 43], [3, с.530], [4, с. 345], [5, с. 12], [6, с. 465], [7, с. 136].

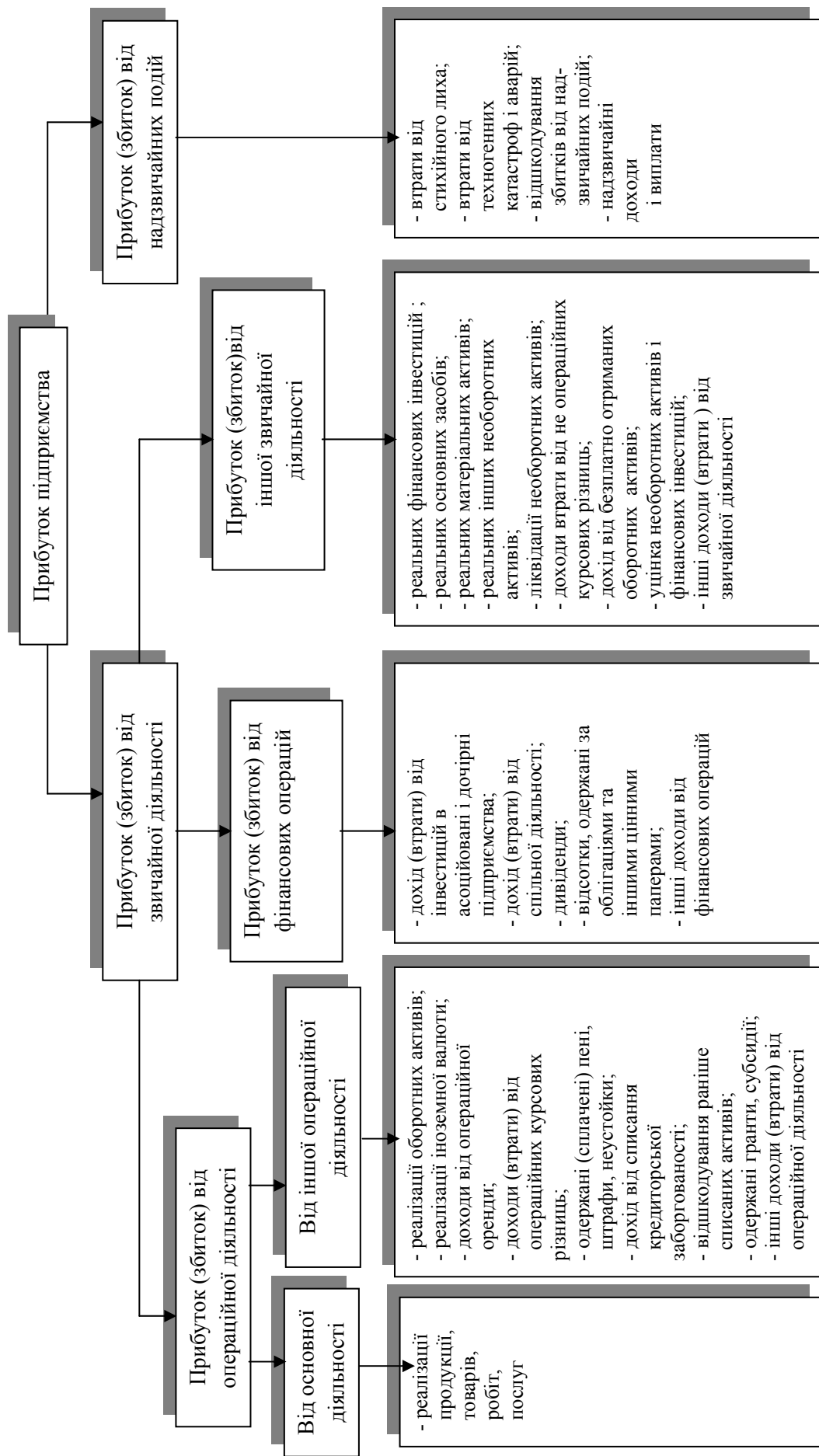

Рис. 3. Порядок формування прибутку підприємства в Україні

Видатні представники меркантилізму вважали, що прибуток виникає в сфері обігу, наприклад, в зовнішній торгівлі як результат нееквівалентного обміну товарів. На думку фізіократів, які виражали інтереси великого капіталістичного фермерства та прийшли на зміну меркантилістам, прибуток формується не в сфері обігу, а в сфері виробництва.

Певний крок уперед у розробці теорії прибутку внесли представники класичної політичної економії В. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо. Вони довели, що вартість (і відповідно прибуток) створюється не лише в землеробстві, але й в інших галузях матеріального виробництва і, визначали прибуток як частину продукту праці робітників, заклавши фундамент трудової теорії вартості.

В середині ХІХ сторіччя Н. Сеніор висунув теорію виникнення прибутку, яка полягала в тому, що підприємці жертвують своїм добробутом заради виробництва й нагромадження, утримуються в повсякденному житті від використання коштів на особисте споживання, проявляють бережливість і таке інше. Вклавши свій капітал у виробництво, вони ризикують, очікуючи відповідний ефект від інвестицій. Винагородою за утримання в особистому житті й ризик у підприємницькій діяльності і є прибуток. І хоча Сеніор намагався економічні явища пояснити психологічними мотивами, позитивною ідеєю його підходу була ув'язка категорії прибутку з ризиками підприємницької діяльності, яку поділяє більшість сучасних економістів.

Важливий внесок у розробку теорії прибутку зробили представники прагматичної політичної економії, які фокусували свої дослідження на питаннях факторів отримання прибутку. Наприклад, Ж.Б. Сей стверджував, що в процесі виробництва беруть участь три головні фактори: праця, капітал і земля, які є самостійними джерелами доходів, – відповідно, заробітної плати, прибутку й ренти. Виходячи з цього, прибуток було проголошено винагородою підприємцям за «продуктивну послугу», так само, як заробітна плата є винагородою за працю робітників.

Аналогічні ідеї містила теорія трудового доходу підприємців, яку заснував англійський економіст Дж. Міль, і яку поділяли такі відомі вчені ХІХ століття, як Мак-Куллох, А. Маршалл та ін.

Багато західних економістів, послідовників теорії трьох факторів виробництва Сея, вважали, що як і інші фактори виробництва, цей ресурс обмежений: не кожен здатний організувати бізнес і обґрунтовано ризикувати при прийнятті управлінських рішень. Отже, як і інші фактори, ця діяльність заслуговує винагороди за свій внесок у виробництво товарів і послуг.

Критикуючи теорію факторів виробництва, К. Маркс висунув положення про те, що нову, збільшену вартість створює лише жива праця. При цьому він показав, що капітал і земля через ріст продуктивності праці сприяють створенню більшої вартості. Прибуток – це результат дії багатьох факторів сфери виробництва, розподілу і обігу. В умовах вільної конкуренції при незмінній нормі додаткової вартості норма прибутку може знижуватись або підвищуватись залежно від органічної будови капіталу, швидкості його обороту та економії на постійному капіталі.

Маркс і його послідовники вважали, що прибуток – це перетворена форма додаткової вартості. А додаткова вартість є неоплачена праця найманих робітників. Отже, по-перше, прибуток – це категорія виробництва, а не сфери обігу, і тим більше не психологічна. І, по-друге, привласнення його підприємцями здійснюється не на основі того, що вони беруть певну участь у виробництві (як їхня заробітна плата) і не тому, що вони утримуються від споживання, а тому, що вони є власниками засобів виробництва. Робітники ж засобів виробництва не мають і тому змушені продавати свою здатність до праці (робочу силу), яка і є джерелом прибутку. Останній привласнюється підприємцями безоплатно [4, с. 43].

Робітник своєю працею створює вартість більшу, ніж коштує його робоча сила. Саме заради цієї різниці капіталіст і розвиває свою бурхливу діяльність. На поверхні економічних явищ присвоєння чужої праці набуває латентного характеру, тобто приховується, затушовується, і прибуток виступає як породження руху всього авансованого капіталу, як результат витрат виробництва [10, с. 410].

Таким чином, у марксистському трактуванні прибуток є результат експлуатації праці капіталом, а відношення «капіталіст – найманий робітник» складає основу всього буржуазного суспільства.

Найбільш суттєвий внесок в розробку теорії прибутку, який до сьогодення відчувається в сучасній економічній науці, внесли видатні представники чотирьох основних шкіл маржиналізму: австрійської – К. Менгер, Ф. Візер, О. Бем-Баверк; англійської (кембриджської) – В.С. Джевонс, А. Маршалл, Ф. Еджворт; американської – Дж.Б. Кларк; лозаннської – Л. Вальрас, В. Парето [1], [2].

Трудова теорія вартості трансформувалася в їхніх дослідженнях у теорію граничної корисності. В економічну науку було введено поняття «альтернативні витрати», яке заклало основи розуміння прибутку не тільки в бухгалтерському, а і в економічному сенсі. Ідея альтернативних витрат полягає в тому, що виробляючи (купаючи) певний продукт, підприємець (споживач) повинен враховувати цінність усіх альтернативних шляхів застосування матеріальних або грошових ресурсів, від яких необхідно відмовитися в разі їх використання обраним шляхом. Витрати на виробництво цього продукту, а також відповідний прибуток залежать від альтернативних можливостей, якими нехтують унаслідок його виробництва.

Таким чином, вперше була обґрунтована теза про необхідність максимізації економічного прибутку в умовах обмеженості матеріальних, фінансових, трудових та інших ресурсів, якими володіє підприємство в особі своїх власників.

Сучасна економічна теорія, сприйнявши ці висновки, пропонує таке формулювання: продуктивність капіталу визначається шляхом виокремлення від продукту виробництва всіх альтернативних витрат, а одержаний залишок тяжіє до рівня річної норми відсотка. Отже, характерна для класичної школи категорія «прибуток на капітал» замінюється в маржиналістів терміном «відсоток на капітал».

Прагнучи поєднати теорію граничної корисності з теорією витрат виробництва, представники маржиналізму почали застосовувати граничні характеристики не тільки для характеристики попиту та споживання, а й для аналізу пропозиції та виробництва. Було впроваджено поняття граничних витрат – витрат на виробництво одної додаткової одиниці певного товару, які ототожнювалися з мінімальною ціною (ціною пропозиції). У граничних витратах теоретики кембриджської школи бачили суму доходів, які розподіляються між власниками окремих факторів виробництва, а саме: заробітної плати, відсотка на грошовий капітал і підприємницького доходу. При цьому останній поділявся на дві частини: перша розглядалась як компенсація витрат праці підприємця з управління, а друга – як плата за ризик, пов'язаний з невизначеністю ринку.

В колишньому соціалістичному суспільстві в умовах централізованого управління економікою не існувало справжніх ринкових відносин, тому відповідним було й ставлення до категорії прибутку. Панувала думка, що його отримання можна забезпечити шляхом коригування цін і тарифів. Оскільки ціна фактично вважалась адміністративним нормативом, то прибуток розглядався як результат нормування. До початку 60-х років ХХ століття в офіційній економічній науці соціалізму була широко розповсюдженою концепція, згідно з якою в ціну достатньо закласти рентабельність як відношення прибутку до собівартості на рівні 4-5 %. Вона втілювалась в процесі ціноутворення на практиці. В ході адміністративної реформи середини 60-х років, спрямованої на укріплення госпрозрахунку, в централізовану ціну почали закладати рентабельність до 15 %.

В умовах сучасної ринкової економіки, до якої приєдналась і економіка незалежної України, прибуток і рентабельність виступають головними орієнтирами і водночас показниками стану виробництва, критеріями його ефекту і ефективності. Рентабельність продукції показує ефективність її виробництва, а рентабельність підприємства – ступінь раціональності використання всього капіталу. Такий підхід до тлумачення прибутку дозволяє

розглядати його не тільки як надлишок над витратами, а і як приріст авансованої вартості, тобто характеризувати процес створення нової вартості.

Сучасний стан теорії прибутку базується в основному на ідеях економістів XIX й початку XX століття з урахуванням нових умов. Тут можна виділити чотири основні концепції:

1. Теорія «продуктивності капіталу» має досить широке розповсюдження серед західних учених. Проте якихось кардинальних змін у порівнянні з положеннями, що були висунуті в XIX столітті, в неї не внесено. Вона лише доповнилася новими «факторами виробництва»: технічним прогресом, наукою і державою.

2. Відповідно до «психологічних» теорій прибуток начебто створюється дією психологічних факторів або часом, який сам по собі породжує прибуток. Так, на думку П. Самуельсона, прибуток значною мірою зумовлений ризиком і невпевненістю підприємців у майбутніх доходах. Він вважає, що підприємці, які поміщають свої капітали у виробництво нових товарів, розробку природних ресурсів або ті, які відкривають нові ринки збуту товарів, не впевнені в прибутковому прикладанні капіталу, а тому повинні отримувати прибуток як компенсацію за ризик і невпевненість у майбутніх прибутках [8, с.488].

3. Багато сучасних економістів (наприклад, Р. Харрод, Е. Сайке) трактують прибуток як трудовий дохід, тобто різновид заробітної плати. Вони вказують, що прибуток люди заробляють службою, особистою старанністю, інтелектуальною діяльністю, мужністю. На їх думку, доход підприємця повністю відповідає його праці, тій послугі, яку він надає суспільству, керуючи підприємством.

4. Представники теорії прибутку як «монопольного доходу» (наприклад, Е. Чемберлін) ототожнюють монополію взагалі з монополією інноваційною, і на цій підставі монопольний прибуток ототожнюється з будь-яким додатковим доходом, що отримується в результаті застосування науково-технічних досягнень. На цій підставі навіть простий товаровиробник або дрібний підприємець проголошуються монополістами, якщо вони виступають на ринку

з новими для покупця товарами. Поза монополістичних умов, на думку представників цих теорій, прибутку не існує, а є лише доходи підприємців як винагорода за їхню підприємницьку діяльність або як результат «продуктивності капіталу».

Окрім модернізації старих ідей економісти другої половини ХХ століття висунули ряд нових теорій прибутку. Досить поширена серед них концепція революції в доходах. До найбільш відомих прихильників цієї концепції належать Дж. Гелбрейт, А. Берлі, Г. Мінс, К. Боулдінг, Е. Хансен, С. Кузнець. Вони намагаються довести, що з розвитком корпоративної власності підприємці відходять від керівництва підприємством, передаючи управління найманим менеджерам. Тому, змінюється й мета підприємництва, виникають його нові цілі. Русійним мотивом виробництва стає не прибуток сам по собі, а задоволення потреб усього суспільства, захист і турбота про акціонерів, зростання фірми, максимізація продажів тощо. В результаті прибуток як економічна категорія зникає і відбувається вирівнювання доходів різних соціальних верств населення. Всі отримують справедливі доходи відповідно до участі кожного у виробництві.

Отже, сучасна економічна думка розглядає прибуток як дохід від використання усіх факторів виробництва – праці, землі і капіталу. Але й у такому розумінні немає єдності і чіткості. Одні вчені розглядають прибуток як плату за послуги підприємницької діяльності, другі – як плату за новаторство і талант у керуванні фірмою, треті – як плата за ризик і т.д. Усі ці підходи й визначення досить розпливчасті і скоріше виражають винагороду підприємцю за його вміння з'єднувати фактори виробництва та ефективно їх використовувати. При цьому дохід у вигляді відсотка і ренти, який одержують власники, що передають право розпорядження своїм капіталом іншим особам і самі в економічній діяльності не приймають участі (так званий нетрудовий дохід), теж розглядається як плата за ризик.

Разом з тим, усі вказані фактори мають свою, досить істотну, специфіку. Деякі з них не мають кількісної одиниці виміру, а отже, неможливо точно

визначити їх вплив на величину прибутку. Наприклад, важко оцінити ступень ризику: відомо лише те, що співвідношення «прибуток/ризик» величина постійна. Крім того, прибуток як винагорода за підприємницьку діяльність не може виникнути в ситуації повної економічної рівноваги.

Прагнення отримати прибуток змушує підприємця шукати і застосовувати різні технічні й організаційні нововведення. За допомогою цих інновацій створюються можливості для одержання прибутку, оскільки, застосувавши нововведення, підприємець стає, принаймні тимчасово, свого роду монополістом, порушуючи економічну рівновагу, за якої прибуток неможливий [10, с.222].

Таким чином, сучасна теорія прибутку щодо його джерел і сутності вказує на три головні види доходів. Прибуток може розглядатися як:

- винагорода за ризик, тобто невизначеність майбутніх результатів;
- винагорода за інновації;
- результат наявних монополістичних елементів в ринковій структурі.

Отже, теоретична сторона прибутку, прибутковості, беззбитковості, збитковості є доволі складною, часто суперечливою і неоднозначною. Вона має власний історичний генезис, що відображає поступову зміну наукових поглядів на сутність, джерела і фактори прибутку. Вона також має свої специфічні риси, які відрізняють її від тих розділів економічної теорії, які трактують інші доходи суспільства: заробітну плату, відсоток за користування капіталом, ренту та інші. Розвиток економічної науки розширює аналіз природи прибутку, поглиблюючи розуміння його суті.

Список використаних джерел:

1. Австрийская школа в политической экономии / Менгер К., Бем-Баверк Е., Визер Ф.; пер. с нем. В. С. Автономова. – М. : Экономика, 1992. – 238 с.
2. Виникнення і розвиток маржиналізму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://books.efaculty.kiev.ua/isekvc/1/t11/>
3. Економічна теорія : макро- і мікроекономіка : [підруч. / [за ред. З. Ватаманюка, С. Панчишина]. – К. : Альтернативи, 2001. – 606 с.

4. Маркс К. Капитал. Т. 3 : Соч. [2-е изд.] Т. 25. Ч. 1 / К. Маркс, Ф. Энгельс. – М., 1961. – 545 с.
5. Маршалл А. Принцип политической экономии. / А. Маршалл; [пер. с англ. Р. И. Столпера; общ. ред. С. М. Никитина]. – М. : Прогресс, 1984. – Т. 3. – 352 с. Нестеренко О. П. Історія економічних вчень : курс лекцій / Нестеренко О. П. – [3-тє вид., стереотип]. – К. : МАУП, 2002. – 128 с.
6. Смит А. Исследование о природе и причинах богатства народов / Смит А. – М. : Соцэкгиз, 1962. – 684 с.
7. Kaletsky M. Selected Essays on the Dynamics of the Capitalist Economy 1933 – 1970 (1971). – P. 136-162.
8. Самуэльсон П. Экономика / П. Самуэльсон, В. Нордхаус; пер. с англ. – М. : Изд. дом "Вильямс", 2000. – 688 с.
9. Янковий В. О. Прогнозування зони беззбитковості інвестицій у хлібопекарську промисловість за допомогою виробничої функції / В. О. Янковий // Вісник соціально-економічних досліджень: зб. наук. пр. – Одеса, 2014. – № 22. – С. 410-414.
10. Янковий В. О. Антикризове управління підприємством на основі аналізу беззбитковості / В. О. Янковий, В. В. Куперман // Вісник соціально-економічних досліджень : зб. наук. пр. – Одеса, 2012. – № 36. – С. 222-228.

УДК 657.478 (045)

І.Г. Крупельницька, к.е.н.

Вінницький торговельно-економічний інститут КНТЕУ

**ПРОБЛЕМА ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ВИТРАТ, ПОВ'ЯЗАНИХ З
ПРИДБАННЯМ ТА ЗБЕРІГАННЯМ ЗАПАСІВ**

Розглянуто підходи в аналізі формування витрат пов'язаних з придбанням та зберіганням запасів, що сприяє ефективному використанню матеріалів, обладнання, робочої сили.

Ключові слова: *запаси, виробничі запаси, витрати, економічні показники.*

Наукове видання

**СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНІ, ЕКОНОМІЧНІ
ТА ГУМАНІТАРНІ ВИМІРИ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ**

**ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ
III Міжнародної науково-практичної конференції**

20-22 травня 2015 року

Частина I

Редактор: Осадчук Г.А.
Комп'ютерна верстка: Білоус Т.В.

Підп. до друку 08.06.2015 р. Формат 60x84/16. Папір письм.
Друк різнографічний. Ум. друк. арк. 41,96.
Обл.-вид. арк. 32,58. Тираж . Зам. №

Видавничо-редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25